OIKEUSMINISTERIÖ

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeusyksikkö
LsN Heini Färkkilä

28.2.2022

*Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle*

## Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilun voimassaolon jatkamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 17/2022 vp)

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi määräaikaista työllisyyden kuntakokeilulain voimassaoloaikaa nykyisestä 30.6.2023 vuoden 2024 loppuun asti. Tarkoituksena on jatkaa kuntakokeilua, kunnes TE-palvelut siirretään pysyvästi valtiolta kuntien järjestämisvastuulle. Samalla esitetään kumottavaksi säännös kokeiluun ohjaamisen päättymisestä. Oikeusministeriö on antanut esityksestä sen valmisteluvaiheessa lausunnon, jossa esitetty on asianmukaisesti huomioitu jatkovalmistelussa. Oikeusministeriö lausuu kunnioittavasti lausuntonaan seuraavan.

Oikeusministeriö kiinnitti valmisteluvaiheen lausunnossa huomiota kokeilulainsäädännön jatkamiseen PL 6 §:n kannalta, kunnalliseen itsehallintoon ja rahoitusperiaatteeseen (PL 121 §)sekä siirtymäsäännökseen. Esityksessä on tehty asianmukaisesti selkoa rahoitusperiaatteen toteutumisesta.

Voimassa oleva kuntakokeilua koskeva laki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella, ja tuolloin kokeilulainsäädännölle asetetut reunaehdot ovat tulleet arvioiduiksi (PeVL 25/2020 vp).

Kokeilun jatkaminen 1,5 vuodella (alkuperäinen pituus kaksi vuotta ja neljä kuukautta) on merkittävä pidennys alkuperäiseen kokeilun pituuteen. Esityksessä todetaan, että hallitus on päättänyt 29.4.2021 TE-palveluiden pysyvästä siirrosta kuntiin ja tuleva hallituksen esitys valmistellaan siten, että tehtävät siirtyvät kunnille vuoden 2024 aikana. Jatkoa perustellaan myös sillä, että jatkamalla kuntakokeilua TE-palveluiden asiakkaat säästyisivät tarpeettomilta siirroilta valtion ja kunnan toteuttamien TE-palveluiden välillä. Lisäksi TE-toimistojen henkilöstö säästyisi ylimääräisiltä siirroilta valtion ja kunnan välillä. Edelleen jatko mahdollistaisi palvelumallien kehittämisen vuosien 2023-2024 aikana ennen pysyvää siirtoa.

Kuten esityksessä on tunnistettu, kokeilun jatkaminen alueellisena merkitsee perustuslain 6 §:ssä tarkoitetusta yhdenvertaisuusperiaatteesta poikkeamisen jatkumista. PL 6 § edellyttää erilaiseen asemaan asettamiselle hyväksyttäviä syitä, joihin tässä tapauksessa kiinnittyy niin

| Käyntiosoite | Postiosoite | Puhelin | Faksi | Sähköpostiosoite |
|---|---|---|---|---|
| Eteläesplanadi 10<br>HELSINKI | PL 25<br>00023 VALTIONEUVOSTO | 02951 6001 | 09 1606 7730 | oikeusministerio@om.fi |

ehdotetun jatkon pituus (oikeasuhtaisuus), toisaalta jo aikaisemmassa lausunnossa arvioitu tietojen ja kokemusten hankkiminen uudistuksen tekemiseksi (PeVL 25/2020 vp ja lausunnossa todettu tulosten hyödyntäminen pysyvän lainsäädännön valmistelussa) sekä ylimääräisiltä henkilöstösiirroilta ja näiden mahdollisesti aiheuttamilta ongelmilta välttyminen (erit. asiakkaiden lakisääteisten palveluiden toteutumisen turvaaminen, PL 18 §:ään kiinnittyvä peruste). Kuten esityksessä on todettu, perustuslakivaliokunta on kokeilulainsäädäntöä arvioidessaan korostanut, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn ja että kokeilu saattaa ainakin joissakin rajoissa muodostaa sellaisen hyväksyttävän perusteen, jonka nojalla muodollisesta yhdenvertaisuudesta voidaan tinkiä alueellisessa suhteessa (PeVL 44/2017 vp, s. 2, PeVL 24/2017 vp, s. 3, PeVL 42/2010 vp, s. 5/I).

Esityksessä esitettyjä perusteluja kokeilun jatkolle voidaan pitää hyväksyttävinä ja voimassaolon pidentämistä oikeasuhtaisesta PL 6 §:stä poikkeamiseksi.

Mainittakoon, että perustuslakivaliokunnalla ei ole vakiintunutta tulkintakäytäntöä kokeilulainsäädännön voimassaolon jatkamisesta, vaikka kokeilulakien osalta on vakiintuneesti arvioitu kokeilun rajoitettua, lyhyttä kestoa osana PL 6 §:stä poikkeamisen hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta (PeVL 8/2003 vp seutuvaltuusto- ja seutuyhteistyökokeilusta sekä PeVL 59/2001 vp nuorisorangaistuksesta, jossa vaikutus yksilön oikeusasemaan huomattavasti tässä käsiteltyä esitystä merkittävämpi). Kokeilujen jatkaminen ei kuitenkaan ole lainkaan poikkeuksellista, ja jatkoja on perusteltu vaihtelevilla perusteluilla ja vaihtelevalla laajuudella liittäen kokeilun jatkaminen usein tuleviin pysyviin lainsäädäntömuutoksiin (esim. HE 179/2020 vp kotihoitokokeilujen jatkamisesta sote- ja maakuntauudistuksen voimaantuloon asti, HE 177/2013 vp ja HE 118/2018 vp kokeilu kevennetyistä rakentamis- ja kaavamääräyksistä, HE 269/2010 vp Kainuun hallintokokeilu ja HE 195/2000 vp vuorotteluvapaakokeilu).

*Siirtymäsäännös*

Oikeusministeriö kiinnitti valmisteluvaiheen lausunnossaan huomiota siirtymäsäännökseen (24 §), jota on muutettu siten, että 4 momentti, jossa säädetään siitä, milloin henkilöiden siirtäminen kokeilualueen kunnan asiakkaaksi tulee lopettaa, kumottaisiin. Perusteluiden mukaan puoliväliriihen päätöksen johdosta kuntakokeilulain 24 §:n 4 momenttia ei pidetä enää tarpeellisena, koska asiakkaiden ohjaamista kuntakokeiluun ei ole tarkoituksenmukaista päättää ennen kuin on tarkoitus siirtyä pysyvään kuntapohjaiseen järjestämismalliin. Oikeusministeriö painottaa säännöksen seurannan merkitystä, jos pysyvään kuntapohjaiseen järjestämismalliin ei siirryttäisikään, jotta ei mahdollisesti päädyttäisi tilanteeseen, jossa kokeilu ja asiakkaiden ohjaaminen päättyisivät samanaikaisesti 31.12.2024.